

מזמור כ"ז ביטחוננו של דוד בה' והתחזקות

מבנה ומשמעות

המזמור מתאר את ביטחוננו של דוד בה' המוביל לרצונו לשבת בבית ה', ובקשתו להינצל מאויביו ונחתם בבקשת התחזקות בה'. המזמור מתחלק לשתי מחציות וחתימה – במחצית הראשונה (א-ו) ה' מוזכר בגוף שלישי ובמחצית השנייה (ז-יב) ה' מוזכר בגוף שני, כאשר החתימה מהווה סגירה נושאת למזמור:

- **בטחון המשורר בה' (א-ג) ומשאלתו לשכון בבית ה' (ד-ו):** חלק זה מאופיין באופטימיות של המשורר. החלק נפתח בתיאור בטחוננו של המשורר בה' אפילו במצב שאויבים מקיפים אותו מכל עבריו משום שה' מהווה לו "מְעוֹז" (א-ג). לכן המשורר מבקש לשכון בבית ה' שמהווה מקור של הגנה וכת, ועל כן דוד חפץ לשיר לה' ולשבח לשמו.
- **בקשה להצלה מאויבים (ז-יב):** בחלק זה המשורר עובר לפנייה ישירה לה' בגוף שני. הוא נתון במצוקה כאשר אויביו מקיפים אותו והוא פונה לה' להצלתו.
- **חתימה: ביטחון והתחזקות בה' (יג-יד):** החתימה חוזרת לאזכור ה' בגוף שלישי – המשורר מבקש להתחזק בביטחוננו בה' לאור שני החלקים הקודמים.

על פניו שתי המחציות נוגדות אחת את השנייה, כאשר בראשונה מובע ביטחון בה' ובשנייה חרדה מאויבים. סתירה זו מתבארת מתוך הבנת הנפש האנושית על מורכבותה הפנימית: בחלק הראשון המשורר מתאר את מאווייו לחיות בביטחון מלא בה' גם בעת צרה (תזה); בחלק השני לעומת זאת מתוארת המציאות הקשה שבה נתון המשורר וקשייו להשיג ביטחון לנוכח מציאות זו (אנטי-תזה). החתימה (יג-יד) מיישבת את הסתירה (סינתזה) – המזמור מסתיים בקריאת עידוד והתחזקות בתוך מציאות קשה זו: "קְוֵה אֶל ה' חֲזַק וַיֵּאֱמֶץ לְבָבְךָ וְקוֹה אֶל ה'" (יד).

קשרים לשוניים וענייניים מביעים את הניגודיות בין שתי המחציות ואת שילובם בחתימה:

- בתחילת המזמור המשורר מצהיר על ביטחוננו בה' בלשון: "ה' מְעוֹז חַיִּים" (א), וממשיך בבקשת קרבה לה': "שְׁבִי בְּבֵית ה' כָּל יְמֵי חַיִּי" (ד); בסוף הוא מייחל "לְרֵאוֹת בְּטוֹב ה' בְּאַרְץ חַיִּים" (ג).
- בתחילת המזמור המשורר מעיד שאינו מפחד מאויביו: "לֹא יִרְא לְבָבִי" (ג), ומנגד במחצית השני הוא מבקש את ה' מתוך מצוקתו: "לֵךְ אָמַר לְבָבִי בְּקִשׁוֹ פָּנָי אֶת פְּנֵיךָ ה' אֲבַקֵּשׁ" (ח), ולבסוף מנסה להתחזק באמונתו בה': "קְוֵה אֶל ה' חֲזַק וַיֵּאֱמֶץ לְבָבְךָ וְקוֹה אֶל ה'" (יד).
- בתחילת המזמור המשורר מעיד שה' עומד לו לישועתו: "ה' אֹרֵךְ יְשׁוּעִי" (א) וחציו השני של המזמור הוא מתחנן לישועתו של ה': "וְאֵל תַּעֲזָבֵנִי אֱלֹהֵי יְשׁוּעִי" (ט).
- בתחילת המזמור המשורר אינו מפחד מאויביו: "... צָרִי וְאֵיבֵי לִי הֵמָּה כְּשִׁלּוֹ וְנִפְלוּ... אִם תִּקְוֶם עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ" (ב-ג) ובחציו השני הוא זועק לה' להצלה מאויביו: "אֵל תִּתְּנֵנִי בְּנֶפֶשׁ צָרִי כִּי קָמוּ בִי עַדֵי שֶׁקֶר וַיִּפַּח חֶמְס" (יב).
- בתחילת המזמור המשורר מרגיש מוגן תחת חסות ה': "סִסְתַּרְנִי בְּסִתְרוֹ אֱהָלוֹ" (ה) ובחציו השני המשורר מתחנן לה': "אֵל תִּסְתַּר פְּנֵיךָ מִמֶּנִּי" (ט); חל שינוי קיצוני במשמעות של אותו שורש סת"ר בשני החלקים.
- בחציו הראשון של המזמור המשורר משתמש במילה "אֲבַקֵּשׁ" (ד) כדי לתאר את משאלתו לשכון בבית ה' מתוך ביטחון ושלוה, בחציו השני של המזמור המשורר משתמש פעמיים במילה זו לתיאור תחנונו לה': "לֵךְ אָמַר לְבָבִי בְּקִשׁוֹ פָּנָי אֶת פְּנֵיךָ ה' אֲבַקֵּשׁ" (ח); הצורה הדיקדוקית "אֲבַקֵּשׁ" מופיעה בכל סבפר תהלים בשני פסוקים אלה בלבד.

1 לניתוח המזמור ראו וייס תשס"א, עמ' 61-70; סידלר תשע"א, סמט תשע"ב, עמ' 72-80.

מלבד הקשרים הלשוניים, המזמור מכיל מצלולים רבים אשר משקפים גם הם את הסתירה בין המחציות, יחד עם ניסיון הפתרון שבחתימה:

- המשורר מתאר את קרבתו לה': "ה' אוֹרִי וְיִשְׁעִי" (א) ועל כן הוא איננו ירא מאויביו: "מִמִּי אֵינְא" (א).
- אויבי המשורר צרים עליו: "בְּקִרְבִּי עָלִי מְרַעִים לְאָכַל אֶת בְּשָׂרִי..." (ב) ונכשלים, ולכן הוא מייחל לשבת בבית ה' "וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ" (ד).
- אויביו של המשורר מנסים להשיגו: "צָרִי וְאֵיבֵי הֵמָּה כְּשֶׁלוֹ וְנִפְלוּ ... אֶל תַּהַנְנִי בְּנִפְשׁ צָרִי" (ב.יב), ועל כן הוא מייחל לקרבת ה': "בְּצוֹר יְרוּמִמְנִי" (ה).
- בקשת המשורר לישועה "וְחַנּוּנִי וְעֲנֵנִי" (ז) מתורגמת לבקשת הדרכה אישית בידי ה': "וְנַחֲנִי בְּאֶרֶח מִישׁוֹר" (יב).
- בקשה זו מנגידה בין אויבי המשורר לביטחון שה' מעניק בהנחייה האישית: "הוֹרְנִי ה' דְּרָכְךָ וְנַחֲנִי בְּאֶרֶח מִישׁוֹר – לְמַעַן שׁוֹרְרִי" (יא).

הקשרו של המזמור בספר תהלים

מזמור כ"ז מתכתב עם המזמורים הקודמים לו בחטיבה השלישית:²

מזמור כ"ז	מזמור כ"ו
(ג) אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי ... (ח) לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש ... (יד) קוה אל ה' חזק ויאמץ לך וקוה אל ה'.	(ב) בְּחַנּוּנֵי ה' וְנִסְנֵי צָרָפָה כְּלִי־תִי וְלִבִּי.
(ד) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שְׁבִתִי בְּבֵית ה' כָּל יְמֵי חַיִּי ... (ב) בְּקִרְבִּי עָלִי מְרַעִים לְאָכַל אֶת בְּשָׂרִי ...	(ד) לֹא יִשְׁבְּתִי עִם מְתֵי שׁוֹא ... (ה) ... וְעַם רְשָׁעִים לֹא אֲשַׁב. ... (ח) ה' אֱהַבְתִּי מֵעוֹן בֵּיתְךָ ... (ה) שְׁנֵאתִי קֵהַל מְרַעִים ...
(ו) ועתה ירום ראשי על איבי סביבותי וְאֶזְבַּחַהּ בְּאֵהְלוֹ זִבְחֵי תְרוּעָה ... (י) כִּי אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי וְה' יֹאסֶפְנִי.	(ו) אֶרְחֹץ בְּנִקְיוֹן כְּפִי וְאֶסְבַּבְּהָ אֶת מִזְבִּיחֶךָ ה'.
(א) ה' מעוז חיי ממי אפחד ... (ד) שְׁבִתִי בְּבֵית ה' כָּל יְמֵי חַיִּי (יא) הוֹרְנִי ה' דְּרָכְךָ וְנַחֲנִי בְּאֶרֶח מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרִי.	(ט) אֶל תֵּאֲסֹף עִם חֲטָאִים נִפְשִׁי ... (ט) ... וְעַם אֲנָשֵׁי דְמִים חַיִּי.

- במזמור כ"ו המשורר מצהיר על אי ישיבתו עם קהל חטאים ואהבתו לבית ה' (כ"ו, ו); ובמזמורנו הוא מבקש לשבת בבית ה' (כ"ז, ד).
- במזמור כ"ו הוא מעיד על שנאתו אל "קהל מְרַעִים" (כ"ו, ה) ובמזמורנו הוא מתאר כיצד (אותם) "מְרַעִים" (כ"ז, א-ב) נכשלים בניסיון להפילו ולכן הוא בוטח בה' בלי פחד.
- במזמור כ"ו המשורר מתפלל להצלתו בלשון: "אֶל תֵּאֲסֹף עִם חֲטָאִים נִפְשִׁי וְעַם אֲנָשֵׁי דְמִים חַיִּי" (כ"ו, ט), ובמזמורנו הוא מצהיר על תחושת ביטחון שנובעת מה': "ה' מעוז חיי" (כ"ז, א) עם בקשה לקרבת ה' מצד המשורר "שְׁבִתִי בְּבֵית ה' כָּל יְמֵי חַיִּי" (כ"ז, ד) כאשר גם ה' ישמור עליו; "כִּי אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי וְה' יֹאסֶפְנִי" (כ"ז, י).
- במזמור כ"ו המשורר מבקש מה' שיבחן את ליבו כדי לראות שהוא צדיק (כ"ו, ב) ובעקבות כך הוא מעיד על ביטחונו בה' שממלא את ליבו (כ"ז, ג.ח.ד).

2 על הקשרו של המזמור בחטיבה ראו במבוא לחטיבה השלישית (עמ' Error: Reference source not found ואילך), ובתרשים של מבנה החטיבה.

- במזמור כ"ו המשורר מייחל לקרבה למקדש: "אַרְחֵץ בְּנִקְיוֹן כַּפֵּי וְאַסְבְּחָה אֶת מִזְבְּחֶךָ ה'" (כ"ו, ו), שאיפה המתחזקת במזמור כ"ז: "וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי עַל אֵיבֵי סְבִיבוֹתַי וְאַזְבְּחָה בְּאַהֲלוֹ זִבְחֵי תְרוּעָה אֲשִׁירָה וְאַזְמֶרָה לָהּ" (כ"ז, ו); כאן מפורט גם רצונו של המשורר לשכון בבית ה' על מנת לשיר ולשבח את ה' (בניגוד למזמור כ"ו, ו, בו בקשה זו חסרה).

מזמור כ"ה	מזמור כ"ו	מזמור כ"ז
(ד) דְרָכֶיךָ ה' הוֹדִיעֵנִי אֲרַחֲמֶיךָ לְמַדְנִי. ... (ז) כָּל אֲרַחֲוֹת ה' חֶסֶד וְאַמֶּת ...	(יב) רְגְלֵי עֲמֹדָה בְּמִשׁוֹר בְּמַקְהֵלִים אֲבָרָךְ ה':	(יא) הוֹרְנֵי ה' דְרָכֶיךָ וְנַחֲנֵי בְּאַרְחַ מִשׁוֹר

במזמור כ"ה המשורר מבקש מה' שינחהו באורחותיו (כ"ה, ד.י) ובמזמור כ"ו המשורר מייחל שיעמוד על קרקע בטוחה כדי לברך את ה' מול קהל גדול: "רְגְלֵי עֲמֹדָה בְּמִשׁוֹר" (כ"ו, יד); בעקבות כך המשורר משלב במזמורנו את התפילות משני המזמורים הקודמים לבקשה חדשה: "הוֹרְנֵי ה' דְרָכֶיךָ וְנַחֲנֵי בְּאַרְחַ מִשׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרֵי" (כ"ז, יא).

על הקשר למזמור כ"ג ראו במבוא לחטיבה השלישית.